

I R Á N Y E L V E K
A MŰSZAKI TERMELÉSI KÖNYVTÁRI HÁLÓZATI ALKÖZPONTOK
FELADATAINAK ELLÁTÁSÁRA.

/ Az OMK előterjesztése a Műszaki Könyvtárügyi Tanács
részére./

A műszaki termelési könyvtári hálózatról szóló 103/1958.
/M.K.2./ MM. sz. utasítás 2.§-ában a hálózati alközpontok
feladatkörére kiadott rendelkezések végrehajtása érdekében
az Országos Dokumentációs Bizottság állásfoglalását alapul-
véve, az alközpontok feladatkörét az alant részletezett
irányelvek figyelembevételével kell kialakítani.

I. Az alközpontok szakkönyvtári feladatai.

- 1./ Az alközponti hálózathoz tartozó szakkönyvtárak költ-
ségvetését és munkatervét a költségvetési évet megelő-
ző év utolsó negyedében az alközpontnak be kell kérnie.
A szakkönyvtárak költségvetését és munkatervét a rész-
letekbe menő elemzés alapján az alközpont jóváhagyja,
illetve észrevételezi. Az elemzés során az azonos ipar-
ágak vagy termelési profilok szerinti üzemek szakkönyv-
tárainak munkatervét és költségvetését kell lehetőleg
egymással összevetni és a népgazdasági tervben az egyes
üzemekre bízott feladatok mérlegelésével is az észrevé-
telezés útján arra törekedni, hogy az elmaradt szak-
könyvtárak megfelelő fejlesztésben részesüljenek, il-
letve a jelentősebb népgazdasági feladatokat ellátó
üzemek szakkönyvtárai ezeket figyelembevevő költségvé-
tésben részesüljenek.
- 2./ A szakkönyvtárak működésének fejlesztése tekintetében
az üzem vezetősége vagy a felügyeletet gyakorló minisz-
térium megkeresésével fokozatosan biztosítani kell a

szakkönyvtárak megfelelő ellátását függetlenített könyvtárossal /103/1958. M.M. sz. ut. 7. §./ és megfelelő helyiségekkel /id.ut.6.§./.

3./ Az alközpont illetékességi körében fel kell kutatni azokat az üzemeket, amelyekben üzemi szakkönyvtár még nem működik, de ahol az üzemi termelés mennyisége, a műszaki dolgozók létszáma, vagy a végzett kutatómunka szakkönyvtár létesítését szükségessé teszi. Az így jegyzékbe foglalt üzemekben a kialakított fontossági sorrendnek megfelelően az üzemvezetőség, illetve a felügyeletet gyakorló minisztérium megkeresése útján fokozatosan megfelelő állománnyal ellátott szakkönyvtárakat kell létrehozni.

4./ A szakkönyvtárak munkáját a helyszínen időnként ellenőrizni kell. Az ellenőrzésbe a könyvtárakat lehetőleg fontossági sorrendjük szerint kell bevonni, illetve a sorrendet megelőzően is azokat a szakkönyvtárakat kell ellenőrizni, amelyek munkájában a munkaterv, a költségvetés, vagy egyéb adatok szerint nehézségek mutatkoznak.

Az ellenőrzésben az általa kijelölt szakkönyvtárakra nézve az OMK is résztvesz. Az ellenőrzés során megállapított fogyatékoságokat vagy a fejlesztés követelményeit intézkedés végett az illetékes tényezők /az üzem vezetősége, iparigazgatóság, minisztérium/ tudomására kell hozni.

5./ Az alközponti hálózathoz tartozó kutatóintézeti, valamint a függetlenített könyvtárossal ellátott üzemi szakkönyvtárak egységes adatszolgáltatása /szabványos könyvtári címfelvétel katalóguscédulákon/ alapján az 1959. év folyamán össze kell állítani az állománybavett műszaki könyvek központi címtárát /könyv- KC/. A könyv-KC összeállítását az alközponti hálózathoz tartozó valamennyi könyvtárra nézve 1959-ben meg kell kezdeni és 1960. december 31-éig be kell fejezni.

Az 1959. év folyamán össze kell állítani az alközponti hálózathoz tartozó valamennyi szakkönyvtár egységes adatszolgáltatása alapján az 1945-től 1958. év végéig a szakkönyvtárakban állománybavett hazai és külföldi műszaki folyóiratok teljes vagy hiányos évfolyamainak központi címtárát /folyóirat- KC/.

Mind a könyv-, mind a folyóirat- KC-t a további években a szakkönyvtárak folyamatos adatszolgáltatása alapján rendszeresen tovább kell építeni.

Az 1960. évtől kezdődően a szakkönyvtárak külföldi könyv- és folyóirat-beszerzését a két KC adatai alapján az alközpont irányítja annak az elvnek figyelembevételével, hogy különösen a devizaigényes állománygyarapítás terén a sokszoros beszerzés helyett a beszerzésre kerülő könyv- és folyóiratféleségek körét kell tágítani. Az egyes szakkönyvtárakban így beszerzésre nem került külföldi könyvek és folyóiratok olvasását a hálózati könyvtárközi csere útján kell biztosítani.

- 6./ Az alközponti hálózathoz tartozó könyvtárak munkamegjavítási mozgalmát és tapasztalatcseréjét 103/1958. M.M. sz. ut.2.§ /2/c./ az OMK által szervezett szakkönyvtári szakbizottságok által összeállított irányelvek gyakorlati végrehajtásával kell előmozdítani. Az irányelveket kiválóan alkalmazó, vagy egyébként igen jó könyvtári munkát végző szakkönyvtárakban a hálózat egyéb szakkönyvtárainak könyvtárosai részére tapasztalatcsere-látogatásokat célszerű szervezni.
- 7./ A nem függetlenített szakkönyvtárosok részére az alközpont az OMK módszertani irányításával a könyvtári munka minimumát ismertető tanfolyamokat szervezhet. A tanfolyamok elvégzéséről az OMK kiküldöttjének részvételével tartott összefoglalón való sikeres közreműködés alapján a résztvevő szakkönyvtárosok részére igazolást kell kiállítani. A függetlenített szakkönyvtárosi munkakör betöltéséhez szükséges képesítés nyújtása, valamint a szakkönyvtárosok és dokumentalisták továbbképzése az OMK ügykörébe tartozik.

II. Az alközpontok dokumentációs feladatai.

A 103/1958. M.M. sz. utasítás szerint a hálózati alközpontok a szakirodalmi dokumentáció területén kétfajta tevékenységet folytatnak:

- 1./ Irányító, összehangoló munkát a szakterületen /üzemekben intézményekben/ folyó dokumentációs munka tekintetében /2.§ /2/ és
- 2./ operatív, tényleges dokumentációs tevékenységet /2.§ /3/ /.

1./ Dokumentációs irányító munka.

1.1 E feladatkörben az alközpont feladata elsősorban a hálózathoz tartozó szakkönyvtárakban /illetve a szakkönyvtár mellett vagy attól függetlenül/ folyó szakirodalmi dokumentációs tevékenység feltárása, felmérése, irányítása és összehangolása. Alapelvnek kell tekinteni, hogy az üzemekben, vállalatokban és intézményekben akár a könyvtárban, akár azon kívül folytatott dokumentációs feltáró munkát /pl. az un. belső figyelőszolgálatot, irodalomkutatást, folyóiratok tartalomjegyzékeinek fordítását és körözését stb./ nemcsak fenn kell tartani, hanem fejleszteni kell. Az egyes vállalatokban kiadásra kerülő sokszorosított időszakos dokumentációs kiadványokat azonban felül kell vizsgálni abból a szempontból, hogy nem jelentenek-e azok más vállalatok esetleges ugyanilyen kiadványaival, az alközpont esetleges gyorstájékoztató kiadványaival, vagy az OMK műszaki tudományos referáló lapjaival párhuzamos közreadó tevékenységet. Ebben az esetben a vonatkozó dokumentációs kiadvány tartalmát úgy kell kialakítani, hogy a párhuzamos kiadási tevékenység megszűnjön, illetve a kiadvány megjelenését az OMK hozzájárulásával be kell szüntetni.

1.2 Dokumentációs irányító tevékenységében az alközpont feladata továbbá a szakterületen fennálló központi vagy alközponti dokumentációs szolgáltatások igénybevételének és felhasználásának előmozdítása is. E feladatkörében az alközpontnak fel kell hívnia a szakkönyvtárakat a vállalat munkáját érintő különféle dokumentációs kiadványok rendszeres beszerzésére és a dokumentációs anyagoknak a vállalat /intézmény/ műszaki dolgozói körében való megfelelő terjesztésére.

2./ Dokumentációs operatív munka.

A 103/1958. M.M. sz. utasítás az alközpontok részére kétfajta dokumentációs operatív munka ellátását írja elő: Irodalomkutatások végzését és tapasztalatcsere-kiadványok szerkesztését / 2.§ /3/ /. Az alközpontok részére a dokumentációs operatív munka területén ez a két munkafajta az ellátandó feladatok minimuma.

2.1 Az irodalomkutatási munka megfelelő ellátására az OMK által kiadott "Irányelvek műszaki irodalomkutatások vég-

2.4 Tartalomjegyzék-fordítások. Szabadlapokon sokszorosított fordítások az egyes szakterületeken megjelenő külföldi folyóiratok tartalomjegyzékének érdemleges anyagából.

2.3 Gyors címdokumentációs kiadványok. Tartalmuk a fenti ki-
terjesztett irodalmi bázison /szabadalmak stb./ felül
akár referátumot vagy annotációt nem tartalmazhat, de is-
mert ezt a műfajt a központi referádlapok képviselik. De is-
meretheti az ilyen kiadvány címközléseken felül a kül-
földi kongresszusok, értekezletek anyagát, valamint a
KGT-anyagból nyilvánosságra hozható anyagot is. Közre-
adhat ezenfelül a szakmabelieket érdeklő egyéb tájékoz-
tató anyagot /utastítások, újítások, szakmai hírek stb./
is.

Az így feltárt szakirodalmi forrásanyag közreadásának
lehetőseges formái:

A fenti két operatív dokumentációs tevékenységen felül
az alábbiak szerint részletezett egyéb do-
kumentációs munkákat is elláthat, illetve kiadványokat
szerkeszthet, mindenkor annak az elvnek szem előtt tar-
tásával, hogy a dokumentációs feltáró és főleg a közrea-
dó tevékenységben a parhuzamos munkák elvártásával a
dokumentációs tevékenység egyre szélesebb irodalmi báz-
isra terjedjen ki /szabadalmak, szabadványok, kutatási je-
lentések vállalati irodalom, prospektusok stb./

2.2 A tapasztalatcsere-kiadványok szerkesztését a felügyele-
tet gyakorló minisztérium utmutatásai alapján, az általa
biztosított költségkeret felhasználásával és az OMK, va-
lamint az Országos Tudásmányi Hivatal módszertani taná-
csai szerint kell ellátni.

az OMK dokumentációs osztálya részére meg kell küldeni.
A központi referensz-munkában való felhasználás végett
egy másolat példányát központi nyilvánartatásba vétel és
ni. Az alábbiakban elkesztett szakirodalmi bibliográfia
szitendő másolat kiadása végett az OMK-hoz kell utasíta-
esetekben az igénylőt az elkesztett bibliográfiából ké-
nem végez vagy a közelmúltban nem végezt. Ezekben az
ebben a tárgyban közben irodalomkutatást az OMK éppen
dokumentációs osztályán meg kell győződnie arról, hogy
kutatás megkezdését megelőzően az alábbiakban az OMK
kutatást központilag az OMK is végez, bármely irodalom-
zéséhez" ad utmutatást. Tekintettel arra, hogy irodalom-

- 2.5 Fordítási címjegyzékek. Az alközpontban elkészült vagy az Országos Fordításnyilvántartás adatai szerint a vonatkozó szakterületen országosan elkészült fordítások címjegyzéke, esetleg annotációval és a lelőhely feltüntetésével. A fordítási címek külön jegyzék helyett a 2.3 alatti kiadványban is közzétehetők.
- 2.6 Fordításgyűjtemények. Valamely tárgykörbe tartozó jelentősebb folyóiratcikkek vagy egyéb kiadványok teljes, vagy kivonatos fordításainak közzétételé a hozzátartozó ábrák másolataival együtt.
- 2.7 Az alközpont szakkönyvtárában, valamint a könyv-KC összeállítása után a hálózathoz tartozó szakkönyvtárakban bizonyos időszakok /hónap, negyedév/ alatt beszerzett szakkönyvek jegyzéke. A jegyzék helyett a cimanyag a 2.3 alatti kiadványban is közzétehető.
- 2.8 Témadokumentációs kiadványok. Időszerű műszaki kérdések legfrissebb szakirodalmi anyagát az alközpont az OMK részvételével, vagy módszertani tanácsai szerint e leghaladottabb dokumentációs kiadványfajtában, a témadokumentációban is közreadhatja.
- 2.9 Minisztériumi belső tájékoztatás. Cimdokumentáció vagy annotált cimdokumentáció formájában az alközpont rövid szakaszu /heti, kétheti/ időszakossággal gépelt vagy sokszorosított jegyzékekben a felügyeletet gyakorló minisztérium dolgozóinak használatára tájékoztatót szerkeszthet, a műszaki tartalomon felül a felsőbb tervezést előmozdító műszaki-gazdasági jellegű anyaggal.
- 2.10 Esetleges részvétel a központi referálólapok szerkesztésében. Az alközpont az e célra rendelkezésre álló fedezet esetében elláthatja a szakterületét érintő olyan külföldi szakfolyóiratok referálását, amelyeket az OMK a központi referálásba még nem vont be. A referálás megkezdése előtt az OMK dokumentációs osztályához kell bejelentést tenni, amely - ha a központi folyóirat-KC alapján megállapította, hogy a folyóiratot még nem referálják - a folyóirat referálásához hozzájárulását adja, és ezt a tényt a központi folyóirat-KC-ben feljegyzi. A hozzájárulás nyomán az alközpontnak a folyóirat referálását az OMK által kiadott "Tájékoztató műszaki referátumok készítéséhez" című utmutató szerint a vonatkozó év 1. számától meg kell kezdenie, s mindaddig folytatnia

kell, amíg a folyóirat referálásának megszüntetését nyilvántartásbavétel végett az OMK dokumentációs osztályának be nem jelenti. A havonta elkészült referátumok egy-egy példányát az alközpont a szabványos úrlapon az OMK-hoz benyújtja, amely a beérkezett anyagot figyelőkarton - szolgálatában havonta rendszeresen közreadja, közülük az általános érdeklődésre számot tartókat műszaki lapszemléiben közzéteszi, s felhasználja azokat tárgyszavas témafigyelő szolgálata részére is. Ha az alközpont által havonta szolgáltatott referátum-mennyiség jelentékeny, a vonatkozó műszaki lapszemle szerkesztésébe az OMK az alközpontot is bevonja.

A 2.1 - 2.9 alatt felsorolt dokumentációs kiadványfajtákon felül az alközpont egyéb dokumentációs kiadványokat - a párhuzamos munkák és az indokolatlan anyag - és munkapazarlás elkerülése érdekében - csak az OMK külön hozzájárulásával adhat ki. Semmiképpen nem adhat ki azonban referáló-lapokat és figyelőkartonszolgálatot. E két dokumentációs műfaj szerkesztése és kiadása országos központi feladat.

Országos Műszaki Könyvtár

- x - x - x -